

Priloga 4:

BRANJE V DOMOVIH STAREJŠIH

Dobili smo poročila o 29 MG bralnih srečanjih v domovih starejših (od tega so 3 poročila iz akcije NIJZ.). Gre za zelo različna srečanja: to so praznični literarni programi vsem varovancem v domu; branje različnih besedil starejšim, tudi redna skozi vse leto; nekatera pa so prava izmenjava mnenj o prebranem, ker tudi starejši še berejo. Toda ne glede na obliko bralnih srečanj so vsem v zadovoljstvo, tako starejšim v domovih kot – po začetnih zadregah – mladim bralcem, ki poročajo tudi o pomembnih izkušnjah, ki jih pridobivajo.

NIJZ je v letu 2023 osnoval vseslovensko akcijo »Pokloni čas, polepšaj dan«, začeni s 1. oktobrom, ki »spodbuja sodelovanje in solidarnost med ljudmi različnih starosti, kar prispeva k medsebojnemu razumevanju in preseganju stereotipov, predsodkov in diskriminacije do starejših in tudi mlajših družbenih skupin«. Iz našega projekta MG branja smo akciji podelili izkušnje, priporočila sezname priporočenih knjig idr., zato smo tudi prejeli tri poročila iz te akcije, povezana s knjigami in branjem.

OŠ NHR Hrastnik (15 otrok, 53 starejših)

Anje Štefan Štiri črne mravljice in poezijo Toneta Pavčka. Učenci pravijo, da jim je na začetku malce nerodno, nekateri stanovalci so v slabšem zdravstvenem stanju, kar ni vsem učencem domače ipd. Ko se led prebije, so učenci navdušeni, klepetajo in kramljajo ter se s stanovalci družijo še po branju. Stanovalci doma starejših so izredno veseli kakršnega koli druženja ali dogodka, ki jim popestri dni. Veliko bi jih zelo rado bralo, pa ne morejo zaradi slabega vida; nekateri so se v poklicnem življenju ukvarjali z literaturo, jezikom, razvijejo se prave debate. Zaposleni v DS delijo veselje stanovalcev, večkrat prisedejo in so zelo pozitivno naravnani glede celotnega projekta. Na naslednjem dogodku bodo brali pesmi ene od stanovalk.

Poezija Minattija, Pavčka, Menarta idr. Nova zaposlena terapeutka je zelo angažirana in navdušena nad projektom, tudi sama je pripravila gradivo in se vključila v branje. Razmišljamo tudi o možnosti ozvočenja, kar bi nedvomno olajšalo in nadgradilo naša srečanja.

OŠ Juršinci, DS Juršinci (33 mladih, 150 starejših)

Več zgodb slovenskih pisateljev na temo spomini iz otroštva, ki so jih izmenično brali učenci in stanovalci doma. Pristrčno vzdušje, starejši radi poslušajo, mladi radi berejo, posamezniki tudi igrajo na instrumente.

Več zgodb slovenskih pisateljev na temo praznovanja božiča in novega leta in pesmi Bine Štampe Žmavc. Brale so učenke, stanovalci doma so tokrat predstavili svoje spomine na praznične dni iz otroštva.

Poezija Franceta Prešerna: Obeležili smo Prešernov dan. Brali in deklamirali smo poezijo dr. Franceta Prešerna. Učenka 7. razreda je tudi zapela pesem *Kam?* Program smo zaključili s poučnim in zabavnim kvizom o Prešernu, kjer so učenci in odrasli pokazali veliko mero znanja

o delu in življenju našega največjega pesnika. Starejši so izrazili željo, da bi se še pogosteje družili. Takšna druženja jim predstavljajo prijetno popestritev dni v domu.

OŠ Komenda-Moste, DS Senecura (42 mladih, 41 starejših)

Uvodno srečanje, kamišibaj po pravljici Urše Krempelj: Racman in knjiga. Uvodno srečanje, da smo se spoznali in pogovorili o MG branju in projektu. Udeležila se ga je tudi Tilka Jamnik.

Praznovanje 8. februarja: Brali smo pesmi iz pesniške zbirke *Izbrane Rozine v akciji* in Prešernove *Poezije*.

Zgodba o želvi iz zbirke M. Dolenca: Kako dolg je čas: Koordinatorica: Zanimivo je bilo opazovati, kako so mlade bralke starejšim odstopile prednost pri odgovarjanju in modro počakale, da pridejo na vrsto. Spretno so uporabile nekatere že slišane odgovore in jim dodale tudi svoje protiargumente. Odrasle bralke so izpostavile, da jim je všeč razmišljanje mladih, ker so bolj optimistični. Srečanje smo sklenile z mislijo, se skozi življenje lahko zelo spremenimo ali pa sploh ne.

Branje ne pozna meja: predstavitev svojega celoletnega dela. Po kratki predstavitvi avtorice Ivane Brlić Mažuranić so najmlajši sodelujoči pripravili pevsko in plesno točko, ki ji je sledila recitacija prizora iz knjige Čudovite dogodivščine vajenca Hlapiča. Nastopom petošolcev so sledile šestšolke z dramatizacijo zgodbe Striborov gozd iz knjige Zgodbe iz davnine. Na koncu smo si pogledali še stop motion animacijo iste zgodbe. Starejšim bralcem smo torej na koncu letošnje sezone skozi oči učencev pokazali, kako sta se jih knjigi dotaknili in kaj sta jim sporočili. Precej starejših je reklo, da bo čez poletje prebralo obe knjigi.

CENTER DNEVNIH AKTIVNOSTI ZA STAREJŠE OBČANE MOK, Koper (5 mladih, 10 starejših + terapevtski kužki)

Bosca, F.: Božične potičke za vse: otroci so se zabavali ob reševanju nalog z listki, ki so jih dobili v žepkih pri terapevtskih kužkih (prebrati je bilo potrebno vprašanje iz vsebine knjige, nato pa ga povezati s pripravljenim odgovorom). Babice (ki so zgodbo tudi brale) so povedale, da jih je branje vnukom zelo veselilo, všeč jim je bilo tudi reševanje nalog.

OŠ Loka Črnomelj (28 mladih, 75 starejših)

Mate Dolenc: Kako dolg je čas: Učencem je bila knjiga zanimiva, lepa poučna, toda izrazili so dvom v izbiro, saj so v zgodbah tudi stare nagubane želve in jih je skrbelo, da bodo varovanci DSO užaljeni. Učenci bi si želeli naslednjič manjšo skupino varovancev DSO za pogovor.

Presenečeni so bili, ko je kdo med zgodbo zaspali. Starejši se radi družijo z mladimi, knjiga se jim je zdela zelo zanimiva. Koordinatorica: Kljub začetni nervozni učencev, so se nato opogumili in z zanosom brali. Vaje glasnega branja jim niso ugajale, vendar so se obrestovale.

Ljudske pravljice: Učenci so se razdelili na dve skupini. Z vsako skupino je šla tudi ena mentorica. Stanovalci so nas čakali v 2. in 3. nadstropju v skupnih prostorih za druženje. Vsak je prebral pravljico (tudi mentorici) in o njej smo se skupaj s stanovalci tudi pogovorili. Povedali so nam tudi, da v njihovi mladosti jim starši niso brali pravljič, jih niso doma niti imeli. Nekateri starši so jim pripovedovali izmišljene zgodbe.

Pesmi in uganke Otona Župančiča: Tudi tokrat so se učenci razdelili na dve skupini, z vsako skupino je šla tudi ena mentorica. Stanovalci so nas čakali v 1. in 3. nadstropju v skupnih prostorih za druženje. Začeli smo z ugankami. Nekateri so takoj uganili, pri nekaterih je bilo potrebno večkratno branje ali pomoč. Poleg ugank smo starostnikom brali pesmi in tako smo prišli večkrat na vrsto. Kar nekaj so jih oskrbovanci že poznali, nekateri so kakšno znali tudi na pamet. Za našega velikega belokranjskega pesnika pa so slišali že vsi. Večini učencem je bilo

to že drugo srečanje s starostniki in tudi tokrat so bili navdušeni. Tudi starostniki se nas veselijo. Obljubili smo jim, da se marca spet vidimo.

Odranci (4 mladi, 20 starejših)

Bralci s posebnimi potrebami so brali v DS od septembra do januarja ob četrtnih, od februarja do maja ob torkih

Berilo 9. r. (MK), različni sestavki na temo ustvarjanja, božičnih praznikov in rastlin, branje pesmi ob določenih praznikih, šolske revije (Gea), časopisi (Nedeljski dnevnik), Josip Ribičič: Rdeča pest. Mladi: Bralo se je osebam, ki bolehajo pretežno za demenco, kar je zelo zanimivo, saj so osebe z veseljem poslušale besedilo in izkazovale zadovoljstvo nad slišanim. Odrasli so z veseljem pričakovali dneve, ko sta prišla na obisk mlada bralca. Veselili so se druženja z njima. Koordinatorica: Branje mladih starostnikom, ki so v svojem življenju prestali že marsikatero izkušnjo, je nekaj posebnega. Vsaka topla beseda, iskren pogled s solzico v očeh je dokaz, da so še kako cenili skupen čas. Učenca sta ob tem pridobila veliko. Najpomembnejša je vrednota strpnosti in medsebojne pomoči, kar bosta v svojem nadaljnjem življenju še kako potrebovala.

Gimnazija Ormož (30 mladih, 65 starejših)

V okviru Meškovega leta smo vsak prvi torek meseca prebirali dela Franca Ksavra Meška – pesmi, črtice, prozo. Mladi: Udeleženke projekta so bile navdušene nad idejo in so z veseljem pristopile k branju. Čeprav besedilo ni bilo lahko, so bile dijakinje odlično pripravljene, saj so pred nastopom redno vadile. Kot so povedale, jim je obisk tako posebne lokacije razširil obzorje in so začele razmišljati o prihodnosti ter se bolj zavzele za sedanjost. To je bila odlična izkušnja. Odrasli: Starejšim občanom je izbira besedil priklicala veliko spominov, saj je bil Franc Ksaver Meško njihov soobčan in nekateri so ga poznali osebno. Tudi obisk toliko mlajše generacije jih je nekoliko poživil. Ob spretnem vodenjem dogodka so osvežili spomin in radi delili svoja doživetja in izkušnje. Koordinatorica: Izjemno uspešen projekt, ki je doprinesel veliko koristi tako mladim kot starejšim. Ta projekt ima prihodnost!

OŠ Poljčane, DOM DR. JOŽETA POTRČA (5 mladih, 43 starejših)

Od Špelke do luščekkih vil: zbirka ljudskih pripovedi, pesmi in plesov iz Poljčane in okolice (ob 200-letnici šolstva v Poljčanah). Mladi: učenke so spoznale nekaj ljudskega slovstva, bilo jim je všeč, tudi to, da so lahko brale starejšim. Starejši: pohvali izbor knjige, nekateri nekaj pripovedi poznajo, drugi ne, ker niso iz Poljčan. Koordinatorica: prav je, da mladi spoznajo kaj ljudskega slovstva, branje starejšim jim spodbuja empatijo.

OŠ Slovenska Bistrica (28 mladih, 13 starejših)

Različne slikanice po izboru tretješolcev. Učencem 3. razreda je bil všeč obisk in branje starostnikom v domu upokojencev v Slovenski Bistrici. Starostniki so bili zelo veseli obiska in branja učencev. Prijetno so jim popestrili torkovo dopoldne. Koordinatorica: Bralno srečanje je odlično uspelo. Trajalo je 45 minut. Vsi deležniki smo bili zelo zadovoljni.

OŠ Podgoro Slovenske Konjice, Lambrehtov dom (25 mladih, 29 starejših)

Vesna Radovanovič: Petelinček in jajce: Tako mladi kot odrasli ugotovijo, da nisi nikoli prestar za pravljice. Koordinatorica: Krasna skupina, zelo toplo srečanje, po branju smo se še dve uri družili s stanovalci. Nato smo tudi prespali v Lambrechtovem domu.

Saša Vegri: Naročje kamenčkov: Na začetku smo imeli tremo, ker so nas snemali za Infodrom.

Pesmi Ivana Minattija (100- obletnica rojstva pesnika Ivana Minattija). Srečanja se je udeležila tudi predsednica države Nataša Pirc Musar. Mladim se zdi Minattijeva poezija žalostna, ljubezenska, prežeta z naravo. Starejši pa menijo, da je v vsaki pesmi, ki jo pojemo, tudi poezija, da se moč črpa iz znanja, znanje pa dobimo iz knjig, da smo Konjičani ponosni na Minattija, da je eden najžlahtnejših pesnikov intimizma, da je pesnik narave, da bomo brali skupaj, dokler nam ne zmanjka knjig. Koordinatorica: Srečanje krasno, stanovalke že naše prijateljice, skupaj beremo, pojemo, se pogovarjamo, kako jasno in razločno berejo osemdesetletne gospe, tudi stoletnica jih vedeno preseneča. Srečanje je veliko dalo tako starostnicam kot mladim. Povečini se na srečanja v Lambrechtov dom prijavljajo fantje, ker radi tam prespijo, ampak to niso neki bralci, težave imajo z branjem, vendar pa se za srečanja pripravijo v nulo, veliko vadijo in odlično glasno berejo. Navdušeni nad predsednico, kako preprosta je, zelo pa so si zapomnili, ko jim je povedala, kako »odbit« pesnik je Pavček in da je njej zelo ljub.

Vrtec Vrhovci, DS Bokalce (22 mladih, 17 starejših)

J. Emmet: Najlepše darilo: Otrokom je bilo zelo všeč, da so obiskali dom starejših občanov in prisluhnili prebrani pravljici. Po povzetku knjige so otroci varovancem zapeli še nekaj pesmic. Varovanci v DS so veseli obiska otrok.

V okviru NIJZ POKLONI ČAS, POLEPŠAJ DAN

NIJZ OE Nova Gorica v sodelovanju z CIRIUS Vipava, DU Vipava in Občina Vipava (30 mladih, 60 odraslih): Predstavitve je potekala v Vipavi dne 29.9.2023 ob obeležiti mednarodnega dne starejših z naslovom Pokloni čas polepšaj dan z gibanjem vsak dan. Na dogodku je bilo poleg gibanja podan tudi kulturni pridih s plakatom »Kaj smo brali nekoč in kaj danes«. Plakat smo pripravili na podlagi misli starejših odraslih iz Kraškega kluba bolnikov po Možganski kapi (odtisi velikih rok) ter otrok CIRIUS Vipava (odtisi malih rok). S stojnico, ki smo jo pripravili smo želeli prisotne nagovoriti tudi k branju. Knjige so prejeli aktivni udeleženci ter knjižnica CIRIUS Vipava.

Srečanje je potekalo v zelo prijetnem vzdušju. Poudarek smo podali tako literaturi kot gibanju. Starejši udeleženci so ob prebiranju in izmenjevanju misli obujali spomine na otroštvo, otroci so pa izvedeli, kako so se nekoč srečevali z literaturo in ustnim izročilom.

NIJZ OE Nova Gorica v sodelovanju s Kosovelovo knjižnico Sežana/Enota Komen; Združenje bolnikov s Cerebrovaskularno boleznijo/Kraški klub Komen; Dom upokojujencev Nova Gorica/Hiša dobre volje Komen, OŠ Komen, otroci 1A razreda ter NIJZ OE Nova Gorica. (19 mladih, 46 odraslih)

Cesc Noguera, Raul Gesali, Gospa Marija: Srečanje je potekalo dne 25.4.202, ob obeležiti evropskega dne medgeneracijske solidarnosti. Srečanje smo poimenovali »Druženje s srcem« posvetili smo se tako literarnemu delu, prenosu znanj in ohranjanju kulturne dediščine (medgeneracijsko smo se pogovarjali in tudi predstavili poglede na kako smo se igrali nekoč

in kako danes) posvetili smo se ozaveščanju in preventivi (kviz iz področja gibanja, zasvojenosti, duševnega zdravja ter aktivnega in zdravega staranja). Ker nam vreme ni dopuščalo biti na prostem, smo aktivnost prilagodili in jih izvedli v dvorani. To pa je bila priložnost, da smo otroke in odrasle pomešali, kar se je izkazalo kot zelo dobro. Tudi to je način, da spoznavamo različnost in razbijamo tabuje in stereotipe o starejših.

OŠ Ribnica (16 mladih, 18 starejših)

Učenci so pripravili razstavo »Knjiga – moja prijateljica« in izdelali kazalke; povabili so na ogled razstave v OŠ 15 oskrbovancev iz DS ter 3 spremljevalke.

Pripravili in izvedli so jim tudi kulturni program in jih pogostili s pecivom in »šolskim« čajem, medtem pa so glasbeniki zaigrali še nekaj skladb. Obdarili smo jih še s kazalkami.

Ura druženja je prehitro minila. Težko smo se poslovili, s kakšno solzo v očeh, a smo si obljubili, da bo dogodek postal tradicija, saj je bil obisk edinstven in prvi take vrste v zgodovini šolske knjižnice. In kar največ šteje: drug drugemu smo poklonili čas in polepšali dan: otroci starejšim in starejši otrokom.

Skupaj: 29 srečanj